

*С.А. Циганов, д-р екон. наук, проф., Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Н.В. Циганова, канд. екон. наук, доц., Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана*

СТАБІЛІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ПОДОЛАННЯ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

Розгортання фінансово-економічної кризи в Україні різко змінило структуру грошово-кредитних відносин, породило глибокі протиріччя в їх розвитку і водночас дисбаланс між кредитною і виробничою сферами економіки. Разом з тим від ступеня збалансованості різноманітних частин грошово-кредитної системи, ситуації на фінансовому ринку, спроможності фінансово-банківської системи забезпечити потреби економіки в кредитних ресурсах прямо залежать перспективи подолання кризи та подальшого економічного зростання. Якщо розглядати агрегований вплив грошово-кредитної політики, яка проводиться, на стабілізацію економіки в цілому і забезпечення її структурних змін, стає очевидним, що домінують тенденції, які визначають перспективу подальшого поглиблення структурних диспропорцій.

Основний зміст політики фінансової стабілізації фактично зводиться лише до мінімізації рівня інфляції. Проте поняття “фінансова стабілізація” пов’язане з більшою кількістю показників і має значно складнішу структуру. До основних показників фінансової стабілізації, крім рівня інфляції, можна віднести загальний стан фінансово-банківської системи, збалансованість бюджету, розмір державної заборгованості, стабільність національної валюти, розмір та структуру грошової маси, стан платежів та взаєморозрахунків, ефективність податкової системи тощо. Тому ми не можемо говорити про досягнення фінансової стабілізації лише на основі того, що зменшився рівень інфляції в умовах погіршення інших показників фінансової стабілізації.

Досягнення фінансової стабілізації в Україні фактично відірвані від реальної економіки. Проте досвід зарубіжних країн свідчить, що фінансова стабілізація без економічного зростання не може бути ефективною і довгостроковою, часто після цього ситуація знову погіршується, і тоді економічне зростання розпочинається в значно гірших умовах. При цьому може виникати замкнуте коло, коли подальше проведення жорсткої фінансової політики не дає можливості для економічного зростання, а її послаблення знову може викликати значні інфляційні процеси.

Комерційні банки, зіткнувшись з великими труднощами і реальною перспективою припинення своєї діяльності, проводять широкий комплекс конкретних практичних заходів щодо стабілізації роботи. Вони вимушені здійснювати всебічну реструктуризацію своїх пасивів і активів, звільняються від неефективних і збиткових операцій, обмежують позаопераційні витрати, удосконалюють управління всіма видами ризиків і ліквідністю, посилюють увагу до підвищення професійного рівня керівників і всіх спеціалістів. Ці заходи дають певні результати. Але вони не зможуть змінити загальної тенденції безперервного ускладнення і різкого погіршення умов функціонування усієї банківської системи України. Останнім часом стала проявлятися тенденція до загального погіршення фінансового стану банків, пов'язана із загостренням кризи неплатежів, зміною кон'юнктури на кредитно-грошовому ринку і політикою (в основному кредитною) самих банків. За оцінками різних експертів, зокрема й НБУ, значна частина банків знаходиться на межі банкрутства.

Складність розв'язання цих протиріч у тому, що існує необхідність не тільки послідовного коригування політики, що проводиться НБУ, по кожному з названих аспектів і вироблення програмного підходу до реалізації намічених змін, але й відповідного інституціонального забезпечення, і передусім – з боку банківських інститутів. Вихід із суперечливої ситуації, коли стримування інфляції посилює дестабілізацію банківського сектора, бачиться в здійсненні Національним банком України грошово-кредитної політики, збалансованої за основними напрямками, і прийняття на себе відповідальності не тільки за зміцнення національної валюти, але й створення умов для стабілізації банківської діяльності.

Циганов, С.А. Стабілізація банківської системи як важливий фактор подолання фінансової кризи в Україні [Текст] / С.А. Циганов, Н.В. Циганова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (12-13 листопада 2009 р.) : у 2-х т. – Суми : УАБС НБУ, 2009. – Т. 2. – С. 98-99.